

Murska Straža

Glasilo obmejnih Slovencev.

Uredništvo in upravnništvo v Radgoni, Murska ulica
števil. 184. — Telefonska številka 31.

Rokopisi se ne vračajo.

Izhaja vsako soboto zjutraj in stane s poštnino
vred za vse leto 15 K, za pol leta 7 K 50 v.,
za četrto leta 3 K 80 vin.

INSERATI: Ena petstolpna petstvrsta 40 vinarjev.
Pri večkratni objavi primeren popust.

Protestiramo!

Narodni odpadniki, nemčurji, ta najbolešnejša rana našega narodnega telesa, so v zadnjih trenutkih, ko se v Parizu odločuje usoda naših meja, zbrali in napeli vse sile, da nam zadajo še en udarec. Laži, intrige, goljufige, najbolj podla sredstva so jim dobra, da dosežejo svoj cilj in ostanejo še nadalje valpeti našega obmejnega ljudstva. Bivši radgonski zdravnik, dr. Kamnikar, rojak iz Slovenskih goric, se je kot zastopnik nemške Štajerske pri nemškoavstrijski delegaciji nalagal nepoučnim diplomatom Entente, da tukaj ob Muri in v okolici Maribora ni Slovencev, marveč so med Nemce pomešani nekaki napol divji Vendi. Zakleti sovražnik našega rodu, Italijan, mu je takoj priskočil na pomoč. In lagali so, zavijali resnico, s vso besnostjo se zaletavali v naš narod, ki že tisočletja seje in žanje na bregovih Mure in Drave, bori se z nemškimi grajščaki, sodniki, uradniki; z nemškimi mogotci, ki so obogateli iz njegove mučeniške krvi. Niso nas ponemčili dovolj, še zadnje severne postojanke bi nam radi iztrgali in nas pahnili v pangermansko žrelo. Ententa je tudi tu popustila. Maribor smo sicer rešili, toda

slovensko Radgono s slovensko okolico so izročili Nemški Avstriji.

Nemška Avstrija ne potrebuje tega mesta, ki leži popolnoma na meji, obdano skoro s vseh strani z inozemstvom; mesta, ki je strateško v brezupnem položaju, gospodarsko in prometno docela odvisno od jugoslovanskih krajev in je brez industrije, z malo trgovino in obrtjo. Nemška Avstrija ga ne more zahtevati ne narodnostno, ne zgodovinsko, ne gospodarsko. Zahtevali so ga izdajalci slovenskega rodu, ki so bogateli od zapuščenosti našega ljudstva, ki so gonili ljudi, kateri so mu odpirali oči, v ječe in v pregnanstvo, pogosto tudi v smrt, samo da so lahko izžemali našega kmeta, delavca, uslužbenca. Tem ljudem je odklenkalo z prvo jutranjico naše narodne svobode.

Protestiramo!

Naše ljudstvo ob meji hoče živeti. Radgona in okolica ne sme v vsenemško žrelo. Če so nas v Parizu obsodili na smrt, se ne udamo. Ne udamo se na ljubo tistim, ki hočejo še dalje vihteti bič nad našimi hrbti, nočemo nemških mogotcev, nemških uradnikov, nemških učiteljev, odklanjamo avstrijsko republiko in

hočemo Jugoslavijo.

Hočemo biti ujedinjeni s svojimi brati na desnem bregu Mure, pod isto streho z Prekmurci, v isti mogočni zgradbi z večno združenimi

Srbi, Hrvati in Slovenci.

Zato sklicujemo na dan Male gospojnice, t. j. dne

8. septembra

ob 10. uri dopoldne v prostore jahalnice v Radgoni

veliki protestni shod.

Povedati moramo vsemu svetu, da se ne udamo častihlepni odpadnikom našega rodu, da ne priznavamo smrtnih obsodb, katero so nam podpisali evropski diplomati v Parizu, da nismo in ne bomo nikdar igračka velike gospode, marveč ljudstvo, ki ima svoje pravo, svojo besedo, svoj samoodločujoči glas.

Povabili smo tudi gospoda generala Majstra, osvoboditelja Mure in Drave, nastopi pa več ljudskih govornikov iz Maribora. V duhu bo z nami vsa Slovenija, celo kraljestvo.

Pridite vsi!

V preteči nevarnosti ni med nami nobene razlike. Mlado in staro, moško in žensko, vse kar je našega, vse na shod!

Mursko polje! Slovenske gorice!

Stoletje vas je branila Radgona kot brambna kula proti sovragom. Pred Radgono je tekla kri naših prednikov proti Turkom in Krcem. Vaši pradedje so hodili sem, pridite v pondeljek vi vsi, da dvignemo skupaj svoj glas za

svobodo slovenske Radgone.

Prekmurci!

Komaj ste osvobojeni, že slišite, da nam trgajo Radgono, njene moste in ceste iz rok, in jo izročajo zvestemu zavezniku vaših tlačiteljev — Nemcu. V Radgono ste vedno radi zahajali; tu ste kupovali in prodajali. Tu so se tiskale vaše knjige, vaši molitveniki. Sedaj jo hočejo imeti tisti, ki bi vas sicer radi videli v svojih trgovinah in skladiščih, toda ne kot enakovredne ljudi, marveč kot „priproste Vende“, ki so zato tu, da jih lahko nemška in nemčurska gospoda odira, da lahko prebiva v lepih hišah, je trojno meso na dan in pije šampanjec, ker morate vi plačevati visoko svoje potrebščine. Prekmurci Slovenci, pridite tudi Vi in povejte, da si ne pustite zapreti mostov in cest, ki preko Radgone vežejo oba bregova Mure, da ne morete trpeti, da Kamnikarji gospodujejo nad našim ljudstvom.

V pondeljek vsi v Radgono! Kdor ostane doma, je izdajalec domovine!

Novo meje pri Radgoni.

Stališče francoskega ministr. predsednika Clemenceauja.

Izboljšanje našega položaja?

Dunaj, 2. sept. „Neue Fr. Presse“ poroča iz Ženeve: Pripravljenost antantnega vrhovnega sveta, dovoliti Avstrijcem do srede septembra rok za končno-veljavno odločitev, se ne sme smatrati kot izraz simpatije do dr. Rennerja, pač pa trdijo Clemenceauju blizu stoječe osebe, da hoče vrhovni svet s svojim ravnanjem nuditi Avstrijcem možnost, da se glede novo določenih mej pri Radgoni sporazumejo. Clemenceau želi baje nezadovoljstvo, ki so ga v Zagrebu in Belgradu povzročili zadnji sklepi mirovne konference, po možnosti omiliti.

Protesti slovenske Radgone in okolice.

Vsa tukajšnja društva, uradi, zavodi in druge korporacije so vložila ostre proteste proti krivični, iz gospodarskih in narodnostnih razlogov brezumni izročitvi Radgone Nemški Avstriji, katera hoče imeti to mesto z okolico zgolj iz pangermanskih ozirov, da zatre slovensko ljudstvo na levem bregu Mure. Nekateri teh brzojavnih protestov je objavil Ljubljanski dopisni urad, ostali še pridejo na vrsto. Na tem mestu priobčimo samo nekoliko brzojavk, kolikor nam dopušča prostor.

Predsedstvu deželne vlade v Ljubljani so bile poslane nastopne depeše:

Z ogorčenjem smo izvedeli, da se potrjuje vesti o pripadnosti Radgone z okolico Nemški Avstriji. Kot zastopniki radgonskih Slovencev najodločneje protestiramo proti nameri, izročiti desetisoče naših ljudi v nemške kremplje. Pozivljamo deželno vlado, da naš protest brzojavi jugoslovanski delegaciji v Parizu in ji pove, da naše ljudstvo tukaj preklinja to vrto-glavno politiko in ne privoli v noben kompromis. Radgona z okolico je slovenska zemlja in mora ostati združena z Jugoslavijo. — **Narodna obrana.**

Neizprosno stojimo na naših mejah in nikdar ne pripuščamo naše vrlo slovensko ljudstvošvabskemu žrelu. Radgona in okolica je bila in bo slovenska. Z nje izgubo nas zadenejo žgoče rane, ki ne bodo poprej izlečene, da dobimo, kar je naše. Sporočite to naši delegaciji v Parizu, da naj razume vsebino tega klica ter da ne priznamo z nobenim pogojem kompromisa napram naše zemlje lačnemu tujcu. — **Radgonski Sokol.**

Doznava se, da je Radgona z okolico postala predmet kompromisa in da nas hočejo Nemci oropati novih desetisočev Slovencev onkraj Mure na štajerskih tleh. Vse naše cyetoče delo je s tem uničeno. Naznanite takoj naši delegaciji v Parizu, da ne privolimo v to narodno smrt in da Radgona z okolico mora pripasti Jugoslaviji. Med tukajšnjimi Slovenci vlada velikansko ogorčenje. Storite vse, kar je mogoče storiti, da se rešimo pogina. — **Tiskovna zadruga, Murska Straža, Izobraževalno društvo.**

Po notici v „Freie Presse“ se je sklenil v Parizu kompromis, da odpade v Mariboru plebiscit. Zato pripade Radgona Nemški Avstriji. V imenu danes tu v Radgoni zbranih Slovencev iz Radgone ter popolnoma slovenskih vasi severno Mure, to so Žetinci, Dedonci, Zenkovci, Slovenska Gorica, Poterna in Stara Vas, vse okoli 10.000 Slovencev, prosim, da se brzojavno protestira proti lažnim in nesramnim poročilom dr. Kamnikerja, ki je bil za čas vse vojne na čelu vsenemštva in je danes vsenemec, kakor lahko potrdijo maloštevilni radgonski Nemci, katerih se je pri izdaji legitimacij naštel 111 in ki so vsi priseljeni iz Nemške Avstrije. Radgonski Nemci sami izjavljajo, da se, ako so odrezani od Prekmurja in slovenskega dela južno od Mure, morajo ali izseliti ali pa prositi, da pripadejo Jugoslaviji. Veliko razburjenje dela med Slovenci, da velja pangerman Kamniker več kot lojalni Jugoslovani, ki se že v naprej boje maščevanja Nemcev, kateri danes že grozijo, da bodo s Slovenci pošteno pomedli. Prosim brzojavno nujne intervencije v Belgradu in pri delegaciji v Parizu. — **Klobčič, vladni tajnik.**

Prihajajo vesti, da se hoče Radgona z okolico priklopiti Nemški Avstriji. Stem bi bile naše okoliške občine pahnjene v vsenemško žrelo in okrog 10.000 Slovencev bi bilo izgubljenih za večno. Kot zastopniki teh občin, ki so popolnoma slovenske in nimajo v svojem območju nič Nemcev, zahtevamo najodločneje, da takoj sporočite

v Pariz naše ogorčene proteste in izjavo, da se temu nasilju ne udamo. Nočemo nikakor pod Nemško Avstrijo, ker spadamo nerazdelano po vseh božjih in človeških postavah edino le v Jugoslavijo. — **Županstva občin Potrna, Žetinci, Dedonci, Slov. Gorica, Zenkovci, Staranovavas, Nasova, Plitvica, Plitvički vrh.**

Pričeli smo z plodonosnim kulturnim delom med prebivalstvom slovenske narodnosti v Radgoni in okolici. Naše kulturno delovanje hoče prekiniti nameravana korektura meje, ki izroča to staroslovensko postojanko oblasti pangermanov. V imenu pravičnosti in kulture protestiramo proti tej vrto-glavi politiki. — **Ljudska knjižnica, Izobraževalni klub, Čitalnica, Sokol, Orel v Radgoni.**

Gospodarska zadruga je začela v Radgoni dalekotežno gospodarsko organizacijo, da reši slovensko prebivalstvo pangermanskih pijavk. Protestiramo najkrepkeje proti zlobni nakani, da se Radgona iztrga Jugoslaviji in pahne slovensko prebivalstvo v popolno oblast pangermanov. — **Gospodarska zadruga za Prekmurje, Mursko polje in Slovenske gorice.**

Nastopni uradi, društva in zavodi so polali skupne brzojavke in sicer pod A) generalu Majstru, pod B) mirovnemu delegatu Pašiću v Pariz, pod C) drju Korošču v Beograd:

Vladni tajnik Klobčič, županstvo občine Žetinci, Dedonci, Zenkovci, Slov. gorica, Potrna, Staranovavas, Plitvica, Plitvički vrh, Lomanoši, Nasova, Lešane, Gornja Radgona, Gospodarska zadruga za Prekmurje, Mursko polje in Slov. gorice v Radgoni, Posojilnica Gornja Radgona, Narodna obrana Radgona, Telovadno društvo Sokol Radgona, Okrajni zastop Gornja Radgona, Tiskovna zadruga Radgona, Uredništvo Murske Straže v Radgoni, Telovadno društvo Orel Radgona, Pevsko društvo Zora Radgona, Izobraževalni klub Radgona, Zveza slovenskih trgovcev Radgona, Kmetijsko društvo Radgona, konjerejska zadruga v Gornji Radgoni, društvo zasebnih uradnikov v Radgoni, Zveza državnih uradnikov v Radgoni, Obrtna zadruga Gornja Radgona, živinorejska zadruga v Gornji Radgoni, živinorejska zadruga Radgona, Narodni sosvet za Prekmurje v imenu enstodvajsetisoč Prekmurcev, Gospodarska zadruga v Murški Soboti, Gospodarska zadruga v Cankovi, Aprovizijski konzorcij Radgona.

A) Slovensko prebivalstvo Radgone in slovenske okoliške občine Poterna, Žetinci, Dedonci, Zenkovci, Slov. Gorica, Staranovavas prosijo svojega rešitelja, ki jih je že dvakrat oprostil vsenemških krempljev, da storite to še tretjič in slednjič, ko nam preti po krivični odločitvi krivičnega Pariza narodna smrt in večno suženstvo. Poznate nas najbolje in zato Vas prosimo, da porabite vsa sredstva za našo rešitev. Najman je kar zahtevamo, so imenovane okoliške slovenske vasi, če že Radgona samo po vsej krivični sili moramo izgubiti. Teh vasi pa ne damo in nemoremo dati, ker samo potom njih pridemo do našega Prekmurja. Pošljite nam sem Vašo preizkušeno in zanesljivo vojaštvo in skupno z njim hočemo držati proti volji Pariza našo postojanko. V vsakem slučaju pa Vas prosimo, da ne pošiljate proti nam Vaših vojakov, ako bomo, od vseh zapuščeni, primorani, te postojanke sami z lastno močjo, s pomočjo naših žena, deklet in naše dece držati. Če tudi Radgona, ali sosednih slovenskih sel ne damo nikdar nikoli.

B) Od mirovne konference v pangermansko žrelo Nemške Avstrije pahnjeni Slovenci Radgone in nižje nje ležečega levega brega Mure bivše Štajerske se v zadnji uri obračamo do Vašega blagorodja, da jih z Vašim mogočnim vplivom pri odločujočih možeh v Parizu rešite najhujše nesreče, katera mora kak narod sploh zadeti.

Obračamo se do Vas posebno radi tega, ker kot mnogo preizkušen vodja

bratskega nam srbskega naroda, ki je toliko pretrpel ravno pod kruto pestjo istega sovražnika, kateri hoče potlačiti danes nas, razumete trpljenje, katero grozi sedaj nam in smo trdno uverjeni, da boste zastavili vse svoje sile in ves svoj vpliv za našo rešitev in se ne boste bali v tem oziru nobene žrtve.

Ako pod nobenim pogojem ni več rešitve za Radgona samo, koje izguba bo za nas v neobvpijoča, najkrutejša krivica, mora se rešiti na vsak način in z vsemi sredstvi vse na levem bregu ležeče samoslovenske vasi v okolici Radgone, to so Potrna, Žetinci, Dedonci, Slov. Gorica, Zenkovci. Te vasi ne izročimo do zadnjega izdiha in je bomo branili do zadnje kaplje naše srčne jugoslovanske krvi.

C) V zadnjem trenutku, ko se bliža za večno konec naši potaplajoči se ladji narodne svobode, se obračamo Vaši ožji rojaki, dokler nam kruti sovražnik še ni vzel svobode jezika, do Vas, da z vsemi Vam na razpolago danimi sredstvi in močmi rešite nas Vaše rojake narodnega suženjstva in smrti ter gospodarskega pogina. Radgona in nižje nje ležeči levi breg Mure z vasi Poterna, Žetinci, Dedonci, Slov. Gorica in Zenkovci so čisto slovenske v katerih prebiva enstodnajst Nemcev in čez desetisoč Slovencev. Povejte Parizu, da teh krajev, kateri edino nas vežejo s Prekmurjem, vkljub nasprotni odločitvi mirovne konference nikdar in za nobeno ceno ne bomo zapustili, temveč jih bomo držali, dokler se bo pretekala po naših žilah topla kri.

ab. Pe. Ko.

Žemljepisna lega Radgone.

Vrednost mesta Radgone in njegovo eksistenčno zmožnost bomo presojali po zemljepisni legi in smereh gospodarskega toka in prometa. Ugotoviti in resnici na ljubo je treba pibiti, da **Radgona leži ravno na meji med pasoma Slov. goric in Murskega polja ter Ogrske nižine. Slov. gorice in severozhodno ležeče Prekmurje so autohtonoslovenske pokrajine.** Tu ne najdemo niti enega Nemca po rodu, k večjemu židovske kramarje in nemčurske gostilničarje, ki so ljudstvo vedno le izsesavali in ravno isti značaj kaže mesto samo. V gospodarskem oziru velja Radgona za izvozno točko vseh slov. sosednih pokrajin; ogromne množine žita, klavne in vprežne živine, sadja, vina, mlekarskih izdelkov itd. gre skozi to trgovsko središče izključno le iz slovenskega ozemlja proti severu. Če odreže mirovna pogodba mestece od svojih življenski žil — dovodnic, potem propade v nič, ker si poiščemo mi direktnih zvez čez Prekmurje proti severu in čez Slov. gorice s trgovskim in prometnim središčem Mariborom.

Nemci s vso silo stremijo za tem, da bi dobili v svojo roke obe obrežji Mure zahodno od Radgone, češ da je za industrijsko izrabo yodnih sil eminentne važnosti enotno in smotreno dole pod nemško-avstrijsko upravo, a na pomislijo, da bijejo s tem v obraz temeljnim načelom, ki se jih države držijo že tisočletja pri pogajanju državnih mej. Prekoračenja najnaravnejše meje — Mure — na desni, to je južni breg reke ne dopustimo nikdar. Zopet bi bil potreben na obeh straneh velikanski upravninski aparat in k temu je južni breg kompaktno slov. ozemlje. Germanizatorično prodiranje začnjih let ni v nobenem slučaju merodajno. — (Kratek pregled radgonske zgodovine prihodnjič.)